

Erratum

Datum: 23 mei 2017

Veiligheidsbeleving van herkomstgroepen

Ondanks de zorgvuldigheid waarmee deze publicatie is samengesteld, is er toch achteraf een onvolkomenheid geconstateerd. Onze excuses hiervoor. In figuur 3.1 op pagina 5 waarin de algemene onveiligheidsbeleving naar herkomst is weergegeven, zijn per abuis de categorieën 'Vaak' en 'Wel eens' in de legenda verwisseld. In de PDF vindt u de figuur met de correcte legenda.

Sociaaleconomische trends

Veiligheidsbeleving van herkomstgroepen

2017

**Rianne Kloosterman
Elke Moons**

Inhoud

- 1. Inleiding 3**
 - 2. Het meten van onveiligheidsbeleving 4**
 - 3. Onveiligheidsbeleving: de cijfers 5**
 - 4. Onveiligheidsbeleving in buurt nader bekeken 9**
 - 5. Conclusie 11**
- Technische toelichting 12
Literatuur 14
Tabellen 15

Inwoners met een westerse of niet-westerse achtergrond voelen zich doorgaans onveiligere dan inwoners met een Nederlandse achtergrond. Deze onveiligheidsgevoelens komen vooral voor in de vier grootste herkomstgroepen. Vluchtelinggroepen geven doorgaans minder vaak dan de vier grootste herkomstgroepen aan dat zij zich in algemene zin wel eens onveilig voelen. Westerse en niet-westerse herkomstgroepen ervaren ook vaker onveiligheidsgevoelens in hun eigen buurt dan personen met een Nederlandse achtergrond. Vooral mensen van Turkse afkomst voelen zich hier wel eens onveilig. Met uitzondering van hen komt dit doordat personen met een migrantenachtergrond andere individuele en buurtkenmerken hebben dan personen van Nederlandse komaf.

1. Inleiding

In het veiligheidsdebat in Nederland is er veel aandacht voor de betrokkenheid van personen met een niet-westerse migratieachtergrond in de criminaliteit. Criminaliteitsstatistiek laten zien dat zij relatief vaak worden verdacht van een misdrijf en oververtegenwoordigd zijn in penitentiaire inrichtingen (Blom, Oudhof, Bijl en Bakker, 2005; StatLine 2016a, 2016b). Maar hoe zit het met het slachtofferschap en de veiligheidsbeleving van deze groep? In tegenstelling tot het daderschap, zijn deze onderwerpen onderbelicht gebleven in de maatschappelijke discussie over criminaliteit. In 2007 is er nog wel een uitgebreide studie geweest naar de relatie tussen herkomst en slachtofferschap (Korf en Bovenkerk, 2007). In dit artikel staat de veiligheidsbeleving van verschillende herkomstgroepen centraal. De Veiligheidsmonitor laat weliswaar zien dat personen met een niet-westerse achtergrond zich vaker onveilig voelen dan personen met een westerse of een Nederlandse achtergrond (CBS, 2016a). In dit artikel wordt echter verder gekeken dan dit onderscheid naar herkomst. Volgens Korf en Bovenkerk (2007) is te verwachten dat er onderlinge verschillen tussen niet-westerse herkomstgroepen zullen zijn, onder meer als gevolg van verschillen in de mate van aanpassing en hun acceptatie in de Nederlandse samenleving, maar ook door bijvoorbeeld de eigen referentie voor wat betreft onveiligheid in het land van herkomst. Sommige factoren kunnen het onveiligheidsgevoel vergroten, zoals respectloos of discriminatoir gedrag, anderen kunnen dit juist tegengaan, zoals meer contact en steun van Nederlandse inwoners. De aandacht gaat in dit artikel uit naar personen van Marokkaanse, Turkse, Surinaamse en Antilliaanse komaf, de vier grootste niet-westerse groepen in Nederland, en ook de veiligheidsbeleving van de vier grootste vluchtelinggroepen zal in kaart worden gebracht. De afgelopen decennia kwamen de meeste asielzoekers uit Afghanistan, Iran, Irak en Somalië (CBS, 2016b; Dourleijn, 2010; Dourleijn en Dagevos, 2011). Hoe veilig voelen deze vluchtelinggroepen en hun nareizende gezinsleden zich in Nederland?

In dit artikel gaat het niet alleen om de algemene onveiligheidsbeleving van herkomstgroepen, maar ook om de onveiligheidsbeleving in de eigen buurt. Inwoners met een niet-westerse achtergrond wonen doorgaans in buurten die gekenmerkt worden door onder meer veel lage inkomens en een hogere werkloosheid (Blom, Oudhof, Bijl en Bakker, 2005). Aan bod komt of dit ervoor zorgt dat zij vaker buurtgerelateerde onveiligheidsgevoelens ervaren dan personen met een Nederlandse achtergrond en of andere kenmerken zoals leeftijd en onderwijsniveau hierbij ook een rol spelen. Tevens wordt bekeken in hoeverre de onveiligheidsbeleving van herkomstgroepen verschilt op

uiteenlopende plekken in de woonplaats en in hoeverre zij te maken krijgen met respectloze behandeling door onbekenden en bekenden.

2. Het meten van onveiligheidsbeleving

Voor dit artikel is gebruik gemaakt van gestapelde gegevens uit de Veiligheidsmonitor (VM) 2012–2015. De VM is een jaarlijkse grootschalige enquête onder de bevolking in Nederland van 15 jaar en ouder over thema's als leefbaarheid van de buurt, veiligheidsbeleving, slachtofferschap van criminaliteit en aanverwante onderwerpen. Voor meer informatie, zie Technische toelichting en CBS (2016a).

Om de algemene onveiligheidsbeleving te meten, is respondenten gevraagd of zij zich wel eens onveilig voelen. Degenen die deze gevoelens wel eens ervaren, is vervolgens gevraagd of dit vaak, soms of zelden is. Aan alle respondenten is ook verzocht aan te geven of zij zich onveilig voelen op bepaalde plekken in hun woonplaats, te weten (1) rondom uitgaansgelegenheden, (2) op plekken waar groepen jongeren rondhangen, (3) in het centrum van de woonplaats, (4) in het winkelgebied/winkelcentrum, (5) in het openbaar vervoer en (6) bij het treinstation in de woonplaats. Antwoordmogelijkheden waren 'vaak', 'soms' en 'zelden of nooit'. Respondenten die aangaven dat zij een plek niet in hun woonplaats hebben of nooit op deze plek komen, zijn in de betreffende analyses buiten beschouwing gelaten.

De VM bevat ook vragen over respectloos gedrag, ofwel gedrag waarmee de grenzen van goed fatsoen worden overschreden. Respondenten is gevraagd of zij vaak, soms, zelden of nooit respectloos worden behandeld door (1) onbekenden op straat, (2) onbekenden in het openbaar vervoer, (3) personeel van winkels of bedrijven, (4) personeel van overheidsinstanties, en (5) bekenden zoals partner, familie of vrienden. Respondenten die aangaven nooit contact te hebben gehad met bepaalde personen of instanties zijn buiten de betreffende analyse gelaten.

De onveiligheidsbeleving in de eigen buurt is gemeten met de vraag: voelt u zich wel eens onveilig in uw eigen buurt? Respondenten die dit bevestigden, is gevraagd hoe vaak dit dan is: vaak, soms of zelden. Verder is in de VM gevraagd of het wel eens voorkomt dat mensen:

- 's avonds niet open doen omdat ze het niet veilig vinden;
- in de eigen buurt omlopen of omrijden om onveilige plekken te vermijden;
- zich onveilig voelen als ze 's avonds in de eigen buurt op straat lopen;
- zich onveilig voelen als ze 's avonds alleen thuis zijn;
- bang zijn om zelf slachtoffer te worden van criminaliteit.

De antwoordcategorieën bij deze vragen waren 'vaak', 'soms' en 'zelden of nooit'.

Voor alle vragen geldt dat in de betreffende analyses de antwoordopties 'vaak' en 'soms' zijn samengenomen om aan te geven of respondenten zich wel eens onveilig voelen.

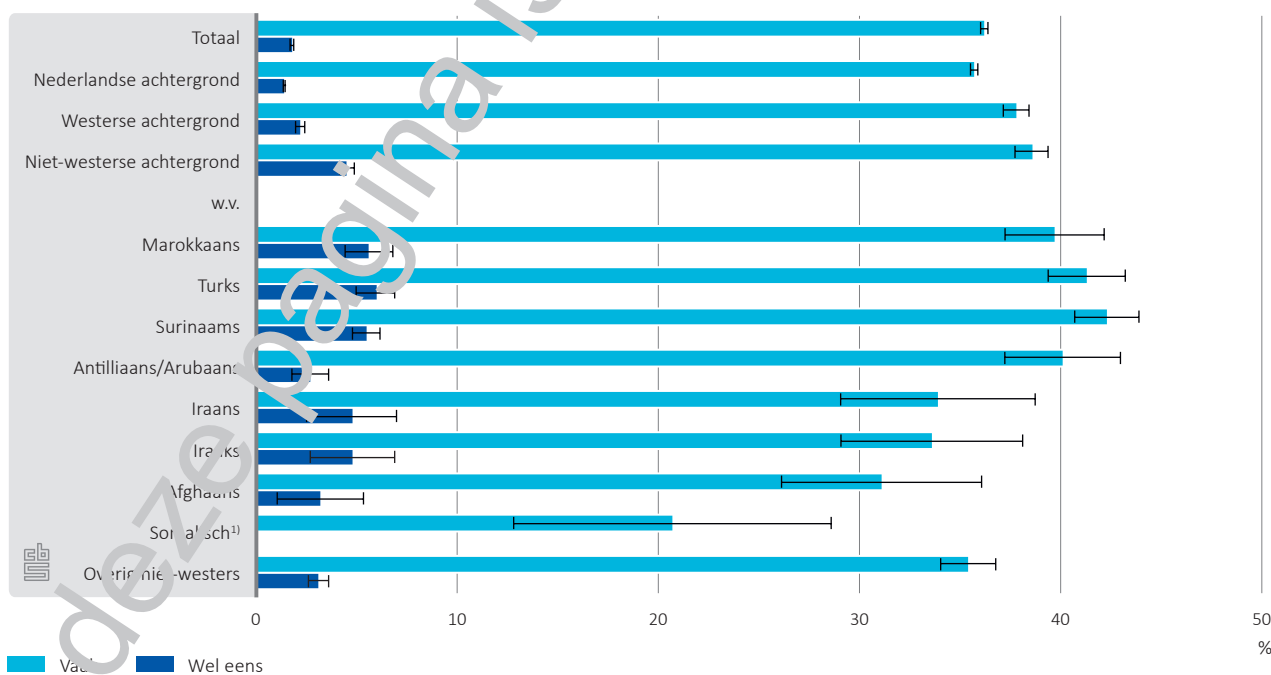
3. Onveiligheidsbeleving: de cijfers

In 2015 voelde 36 procent van de bevolking van 15 jaar en ouder zich in algemeen zin wel eens onveilig (bijna 5 miljoen personen). Een onveilig gevoel in de eigen buurt kwam met 18 procent half zo vaak voor. Twee procent voelt zich in het algemeen vaak onveilig (ongeveer 230 duizend personen), eveneens 2 procent voelt zich vaak onveilig in de eigen buurt. Dit beeld is de laatste jaren nagenoeg niet veranderd, met uitzondering van het aandeel dat zich in algemene zin wel eens onveilig voelt. Dit aandeel is iets gedaald tussen 2012 en 2015, voornamelijk bij personen met een Nederlandse achtergrond.

Vier grootste herkomstgroepen voelen zich relatief vaak onveilig

In het algemeen voelen inwoners van westerse en niet-westerse afkomst zich onveiliger dan inwoners met een Nederlandse achtergrond (CBS 2015a). Vooral mensen die behoren tot de vier grootste herkomstgroepen ervaren relatief vaak gevoelens van algemene onveiligheid. Voor deze groepen geldt dat ongeveer 40 procent zich wel eens onveilig voelt, tegen 36 procent van de personen met een Nederlandse achtergrond. De verklaring voor dit verschil is dat de vier grootste herkomstgroepen doorgaans in meer stedelijke gebieden wonen en jonger en lager opgeleid zijn dan personen met een Nederlandse achtergrond (zie Technische toelichting). Het aandeel dat zich vaak onveilig voelt, ligt bij de vier grootste herkomstgroepen eveneens hoger dan bij personen met een Nederlandse achtergrond, in het bijzonder bij personen van Marokkaanse, Turkse en Surinaamse komaf.

3.1 Algemene onveiligheidsbeleving naar achtergrond, personen van 15 jaar en ouder, 2012/2015

¹⁾ Het aandeel dat zich vaak onveilig voelt ontbreekt bij mensen van Somalische komaf vanwege onvoldoende waarnemingen.

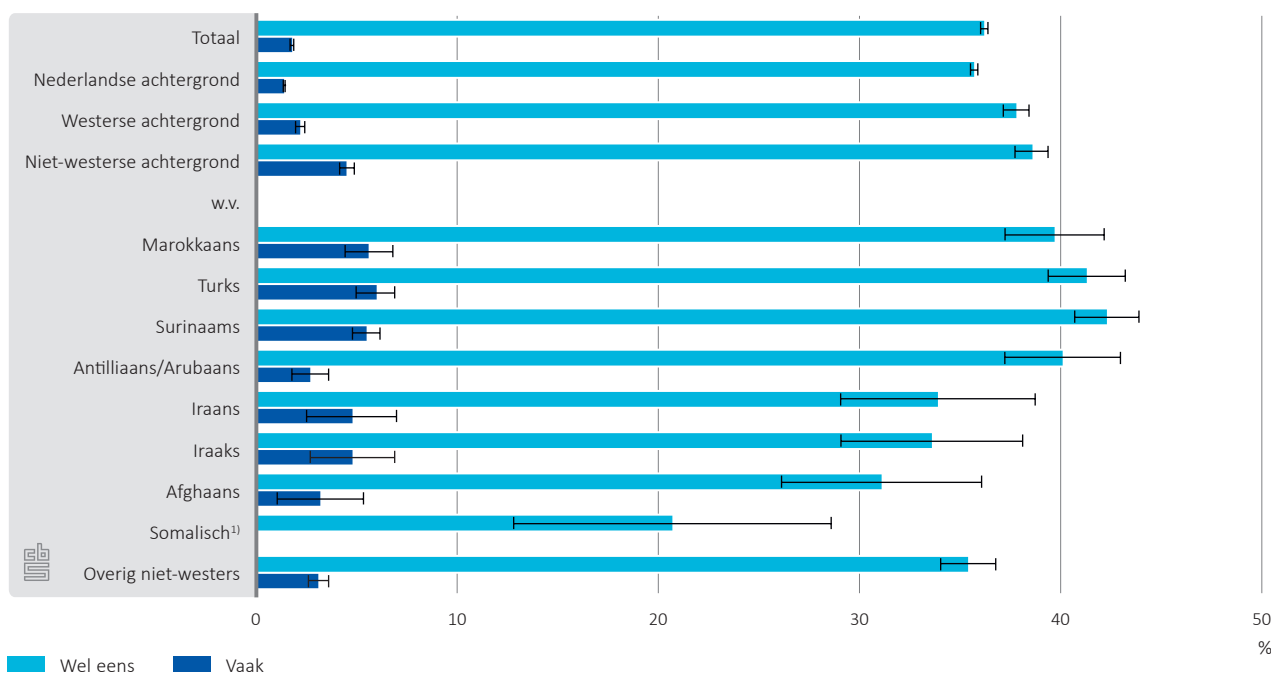
3. Onveiligheidsbeleving: de cijfers

In 2015 voelde 36 procent van de bevolking van 15 jaar en ouder zich in algemene zin wel eens onveilig (bijna 5 miljoen personen). Een onveilig gevoel in de eigen buurt kwam met 18 procent half zo vaak voor. Twee procent voelt zich in het algemeen vaak onveilig (ongeveer 230 duizend personen), eveneens 2 procent voelt zich vaak onveilig in de eigen buurt. Dit beeld is de laatste jaren nagenoeg niet veranderd, met uitzondering van het aandeel dat zich in algemene zin wel eens onveilig voelt. Dit aandeel is iets gedaald tussen 2012 en 2015, voornamelijk bij personen met een Nederlandse achtergrond.

Vier grootste herkomstgroepen voelen zich relatief vaak onveilig

In het algemeen voelen inwoners van westerse en niet-westerse afkomst zich onveiliger dan inwoners met een Nederlandse achtergrond (CBS, 2016a). Vooral mensen die behoren tot de vier grootste herkomstgroepen ervaren relatief vaak gevoelens van algemene onveiligheid. Voor deze groepen geldt dat ongeveer 40 procent zich wel eens onveilig voelt, tegen 36 procent van de personen met een Nederlandse achtergrond. De verklaring voor dit verschil is dat de vier grootste herkomstgroepen doorgaans in meer stedelijke gebieden wonen en jonger en lager opgeleid zijn dan personen met een Nederlandse achtergrond (zie Technische toelichting). Het aandeel dat zich vaak onveilig voelt, ligt bij de vier grootste herkomstgroepen eveneens hoger dan bij personen met een Nederlandse achtergrond, in het bijzonder bij personen van Marokkaanse, Turkse en Surinaamse komaf.

3.1 Algemene onveiligheidsbeleving naar achtergrond, personen van 15 jaar en ouder, 2012/2015

¹⁾ Het aandeel dat zich vaak onveilig voelt ontbreekt bij mensen van Somalische komaf vanwege onvoldoende waarnemingen.

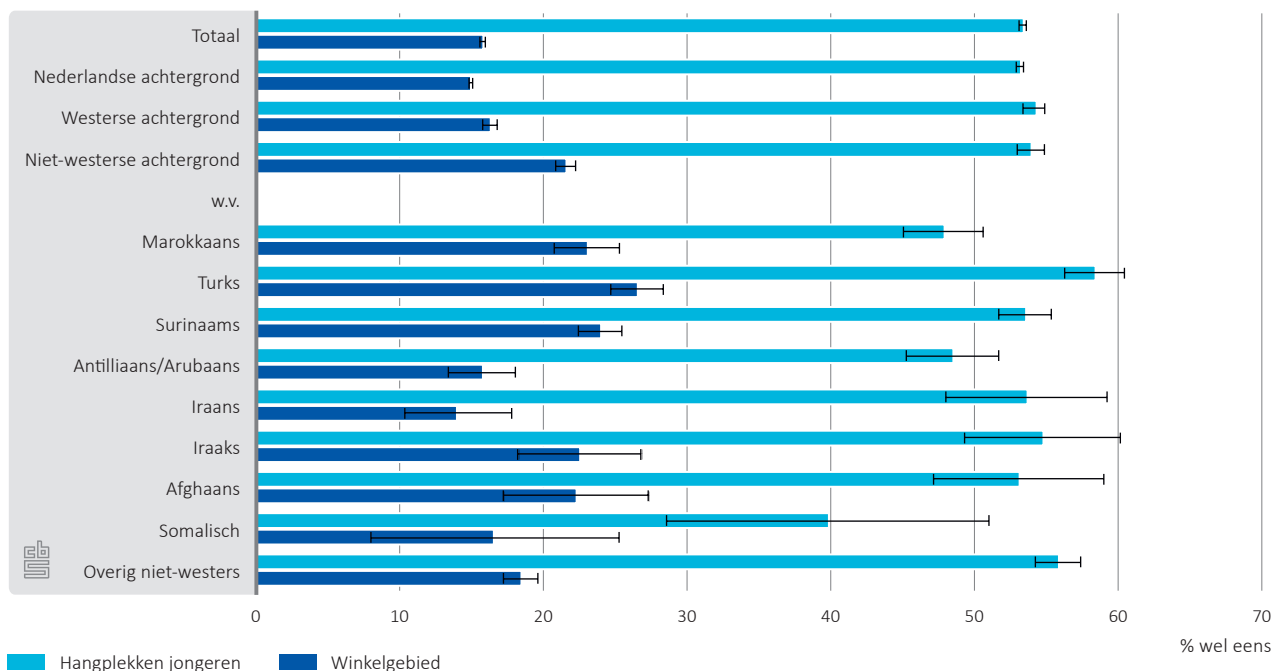
Met uitzondering van de mensen met een Somalische achtergrond voelt ruim 30 procent van elke vluchtelinggroep zich wel eens onveilig. Dit is minder vaak dan bij de meeste van de vier grootste herkomstgroepen, maar verschilt niet significant van personen met een Nederlandse achtergrond. Het aandeel dat zich vaak onveilig voelt, ligt bij personen van Iraakse en Iraanse origine wel hoger dan bij personen met een Nederlandse achtergrond.

Bijna 60 procent van mensen van Turkse komaf voelt zich wel eens onveilig op hangplekken jongeren

In de woonplaats blijken de onveiligheidsgevoelens het hoogst op plekken waar jongeren rondhangen. Ruim 50 procent van de personen met een Nederlandse, westerse of niet-westerse achtergrond voelt zich hier wel eens niet op z'n gemak. Een meer gedetailleerde blik laat zien dat personen van Turkse komaf zich vaker onveilig voelen op hangplekken van jongeren dan personen met een Nederlandse achtergrond en leden van de andere grote herkomstgroepen. Personen van Marokkaanse en Antilliaanse komaf voelen zich hier juist wat minder vaak onveilig dan personen met een Nederlandse achtergrond. Bij de vluchtelinggroepen geldt dit voor personen met een Somalische achtergrond.

Op andere plekken in de woonplaats – het uitgaansgebied, het centrum, het winkelgebied, het openbaar vervoer en het treinstation (zie tabel B1) – zijn het veelal niet-westerse inwoners die zich hier minder prettig voelen, gevolgd door westerse inwoners en ten slotte personen met een Nederlandse achtergrond. Het zijn dan vooral personen met een Turkse, Marokkaanse en Surinaamse achtergrond. Geregeld spelen verschillen in achtergrondkenmerken hierbij een verklarende rol.

3.2 Onveiligheidsbeleving op plekken in woonplaats naar achtergrond, personen van 15 jaar en ouder, 2012/2015

Vooral grootste herkomstgroepen ervaren respectloos gedrag

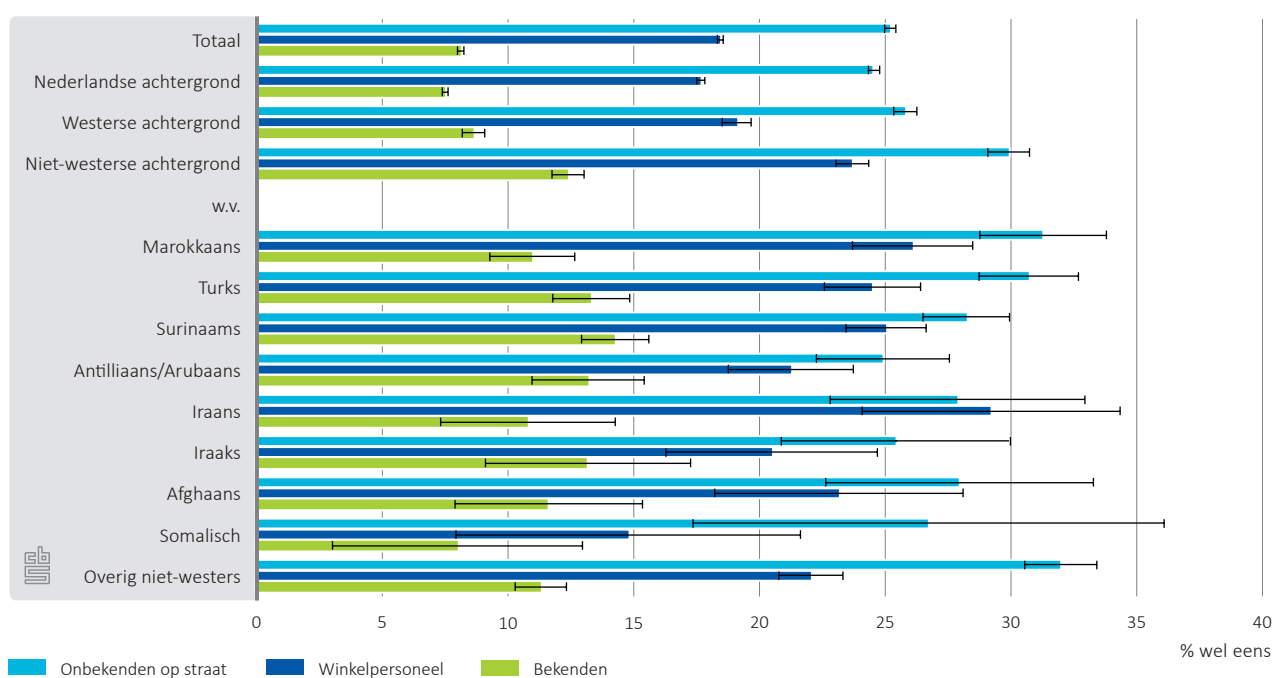
Westerse en niet-westerse herkomstgroepen ervaren vaker respectloos gedrag dan personen met een Nederlandse achtergrond. Met respectloos gedrag van onbekenden op straat krijgt 30 procent van de niet-westerse inwoners wel eens te maken, tegen 26 procent van

de westerse inwoners en 25 procent van de personen met een Nederlandse achtergrond. Antilliaanse mensen en leden van vluchtelinggroepen verschillen hierin echter niet van mensen van Nederlandse origine. Bij personen met een Marokkaanse of Turkse achtergrond is het verschil met personen van Nederlandse origine te wijten aan achtergrondkenmerken.

De grootste verschillen zijn zichtbaar als het gaat om respectloze behandeling door winkelpersoneel of door overheidspersoneel (zie tabel B2). De vier grootste herkomstgroepen en ook personen van Iraanse komaf krijgen hier vaker mee te maken dan personen met een Nederlandse achtergrond. Bij personen met een Antilliaanse afkomst is het verschil met personen van Nederlandse komaf het gevolg van een andere samenstelling in leeftijd, onderwijsniveau en stedelijkheid.

Niet alleen door onbekenden, maar ook door bekenden, zoals familie, partner of vrienden, voelen niet-westerse en westerse inwoners zich vaker respectloos behandeld. Van de personen met een Nederlandse achtergrond heeft 7 procent respectloos gedrag in de privésfeer ervaren. Bij personen met een westerse achtergrond is dit 9 procent en bij personen met een niet-westerse achtergrond 12 procent. Opnieuw zijn het de grootste niet-westerse herkomstgroepen die deze vorm van respectloze behandeling vaker ervaren dan personen met een Nederlandse achtergrond. Bij de vluchtelinggroepen zijn het de Iraakse en Afghaanse inwoners. Het verschil tussen mensen met een Afghaanse en een Nederlandse achtergrond is te wijten aan verschillen in leeftijd, onderwijsniveau en stedelijkheid.

3.3 Ervaren respectloze behandeling door (on)bekenden en winkelpersoneel naar achtergrond, personen van 15 jaar en ouder, 2012/2015

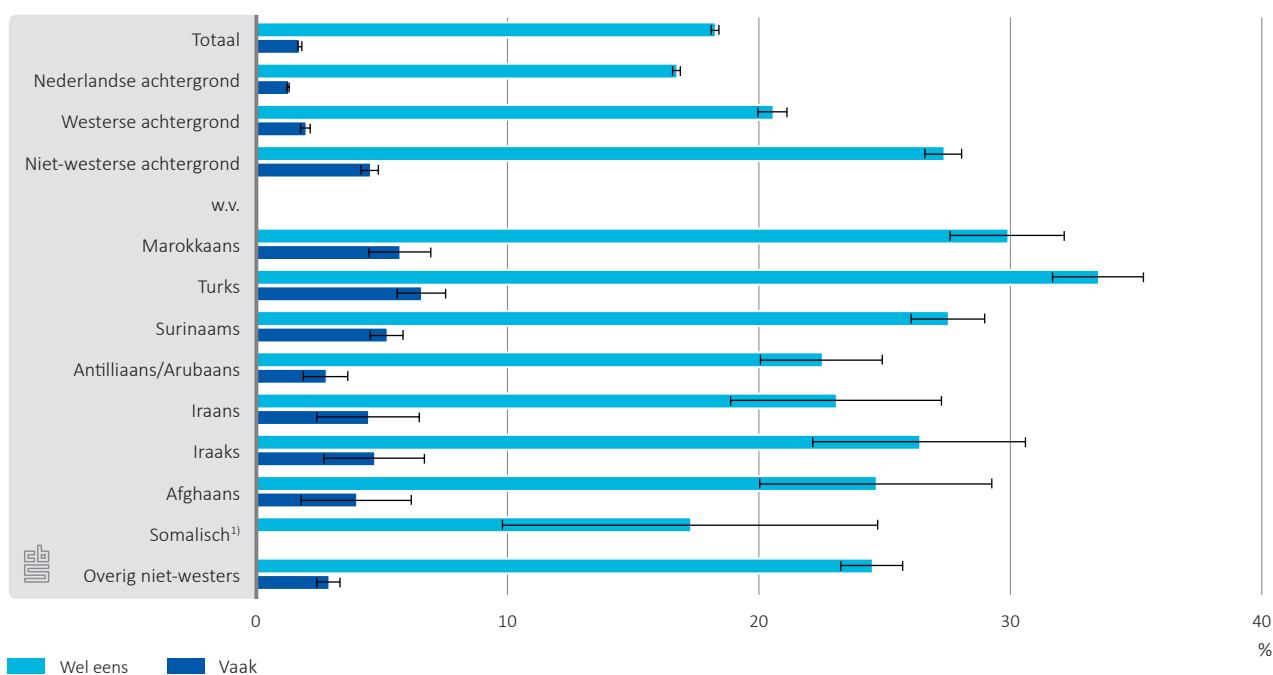
Mensen van Turkse komaf voelen zich betrekkelijk vaak onveilig in hun woonbuurt

Niet alleen voelen westerse en niet-westerse herkomstgroepen zich in algemene zin onveiliger dan personen met een Nederlandse achtergrond, ze ervaren ook vaker onveiligheidsgevoelens in hun eigen buurt. De verschillen in buurtgerelateerde onveiligheidsgevoelens zijn wel groter in vergelijking met de algemene onveiligheidsgevoelens. Ruim een

kwart van de niet-westerse inwoners (27 procent) voelt zich wel eens onveilig in de eigen buurt, 5 procent van hen heeft deze onveiligheidsgevoelens vaak. Bij personen met een Nederlandse achtergrond gaat het om respectievelijk 17 en 1 procent. Westerse inwoners nemen met respectievelijk 21 en 2 procent een tussenpositie in.

Vooral personen met een Turkse achtergrond voelen zich in hun buurt onveilig. Het aandeel is met 34 procent twee keer zo hoog als onder personen met een Nederlandse achtergrond. Daarnaast geeft 7 procent van de Turkse inwoners aan zich vaak onveilig te voelen in hun buurt. Bij personen met een Nederlandse achtergrond is dit 1 procent.

3.4 Onveiligheidsbeleving in buurt naar achtergrond, personen van 15 jaar en ouder, 2012/2015

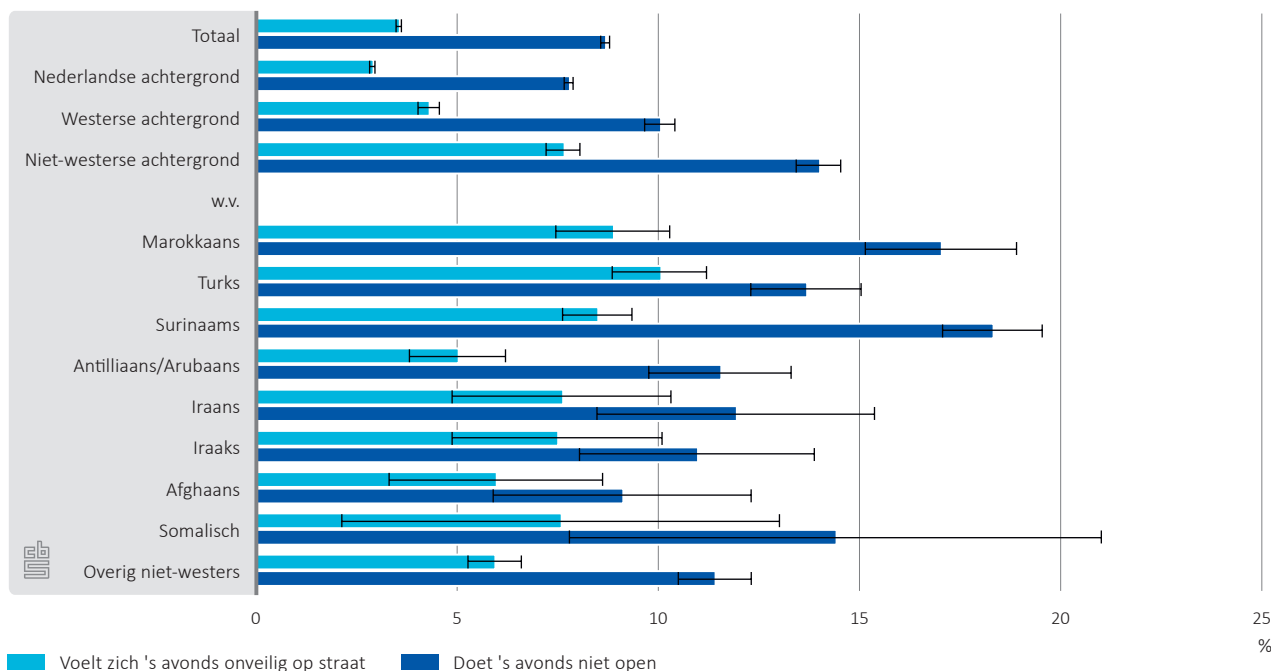
¹⁾ Het aandeel dat zich vaak onveilig voelt ontbreekt bij mensen van Somalische komaf vanwege onvoldoende waarnemingen.

Niet-westerse inwoners ervaren ook het vaakst onveiligheidsgevoelens 's avonds. Zo komt het bij 10 procent van de personen met een Turkse achtergrond voor dat zij zich wel eens onveilig voelen als zij 's avonds in de buurt op straat lopen, en 9 procent voelt zich wel eens onveilig als zij 's avonds alleen thuis zijn. Bij personen met een Nederlandse achtergrond gaat het om respectievelijk 3 en 2 procent (tabel B3).

In lijn hiermee vertonen niet-westerse herkomstsgroepen vaker vermijdingsgedrag, met uitzondering van Afghaanse en Somalische inwoners. Van de personen van Turkse origine doet 14 procent 's avonds wel eens niet open omdat ze het niet veilig vinden, tegen 8 procent van de personen met een Nederlandse achtergrond. Bij de Surinaamse en Marokkaanse bewoners is dit met respectievelijk 18 en 17 procent nog iets hoger. Omlopen of omrijden vanwege onveilige plekken gebeurt minder vaak. Desalniettemin melden personen met een niet-westerse achtergrond dit vermijdingsgedrag 3 à 4 keer zo vaak dan personen met een Nederlandse achtergrond. Zo maakt 8 procent van de personen van Turkse afkomst wel eens een omweg om onveilige plekken te mijden, tegen 2 procent van de personen met een Nederlandse achtergrond.

Dat niet-westerse inwoners vaker vermijdingsgedrag vertonen, hangt nagenoeg niet samen met achtergrondkenmerken, maar mogelijk wel met het feit dat zij vaker angstig zijn om zelf slachtoffer te worden van criminaliteit in hun buurt; 8 procent van de personen met een niet-westerse achtergrond heeft deze angst wel eens tegen 3 procent van de personen met een Nederlandse achtergrond (tabel B3).

3.5 Onveiligheidsbeleving 's avonds en vermijdingsgedrag in buurt naar achtergrond, personen van 15 jaar en ouder, 2012/2015

4. Onveiligheidsbeleving in buurt nader bekeken

Dat de beleving van de buurtveiligheid van niet-westerse herkomstgroepen doorgaans negatiever is dan die van personen met een Nederlandse achtergrond, hangt mogelijk niet alleen samen met andere persoonskenmerken. Ook de woonbuurt kan een rol spelen. Personen met een niet-westerse achtergrond wonen doorgaans in buurten die gekenmerkt worden door onder meer veel lage inkomens en een hogere werkloosheid (Blom, Oudhof, Bijl en Bakker, 2005). Ook wonen zij dikwijls in meer stedelijke gebieden. Met behulp van multilevel logistische regressie analyse (zie Technische toelichting) is onderzocht of het verschil in ervaren buurtveiligheid tussen herkomstgroepen blijft bestaan, na controle voor diverse individuele en buurtkenmerken. Een voordeel van multilevel-analyse is dat er rekening gehouden kan worden met de mogelijkheid dat de ervaren buurtveiligheid van mensen uit eenzelfde buurt meer op elkaar lijkt dan de ervaren buurtveiligheid van mensen uit verschillende buurten.

In de analyses zijn twee niveaus onderscheiden: het individuele en het buurniveau. Verder bestaat de afhankelijke variabele, de ervaren buurtonveiligheid, uit twee categorieën: inwoners die zich zelden of nooit onveilig in hun buurt voelen (waarde 0) en inwoners die zich soms of vaak onveilig voelen (waarde 1). De resultaten van de analyse staan in tabel 4.1.

Model 1 is het basismodel zonder onafhankelijke variabelen. Hiermee kan worden vastgesteld of het buurtniveau (de woonbuurt) een verklaring biedt voor verschillen in onveiligheidsgevoelens. In model 2 staat opnieuw de relatie tussen herkomst en de beleving van de buurtveiligheid centraal. In model 3 zijn hieraan toegevoegd de individuele kenmerken geslacht, leeftijd, hoogst behaald onderwijsniveau (vijf categorieën; zie Technische toelichting), het gestandaardiseerd besteedbaar huishoudensinkomen (percentielscore, zie Technische toelichting), slachtofferschap van traditionele criminaliteit (dat wil zeggen al dan niet slachtoffer geweest van een gewelds-, vermogens- en/of vandalismedelict in het afgelopen jaar) en het al dan niet bang zijn om zelf slachtoffer te worden van criminaliteit. In model 4 zijn buurtkenmerken opgenomen. Dit zijn het percentage huishoudens met een laag inkomen (dat wil zeggen huishoudens die leven onder de lage-inkomensgrens, de regulier door het CBS gehanteerde armoedegrens, zie CBS 2015), het percentage personen met een niet-westerse achtergrond, het percentage personen met een werkloosheidsuitkering, de stedelijkheid van de buurt, het aantal high impact crimes per 100 inwoners (inbraak, beroving en geweld) die in het afgelopen jaar in de buurt hebben plaatsgevonden, de ervaren sociale overlast in de buurt (zie Technische toelichting) en het aantal vormen van fysieke verloederings (rommel op straat, straatmeubilair dat vernield is, bekladderde muren of gebouwen, hondenpoep). Het merendeel van deze buurtkenmerken is afkomstig uit registers. Het aantal high impact crimes, de ervaren sociale overlast in de buurt en het aantal vormen van fysieke verloederings zijn geconstrueerd op basis van de Veiligheidsmonitor. Tot slot zijn in model 5 zowel individuele als buurtkenmerken opgenomen.

Model 1 laat zien dat 4,6 procent ($67,4 / (1386,1 + 67,4)$) van de variantie in buurtgerelateerde onveiligheidsgevoelens verklaard kan worden door variaties op buurtniveau.¹⁾ Variaties tussen de buurten bieden dus deels een verklaring voor verschillen in ervaren buurtonveiligheid, maar het grootste deel van de variantie hangt samen met individuele kenmerken. Net als de bivariate analyses wijst model 2 uit dat de kans op onveiligheidsgevoelens in de eigen buurt groter is voor de meeste niet-westerse herkomstgroepen dan voor personen met een Nederlandse achtergrond. Marokkaanse, Antilliaanse en Somalische inwoners verschillen hierin niet van personen met een Nederlandse achtergrond. In de bivariate analyses waarbij geen rekening is gehouden met het buurtniveau, was dit nog wel het geval.

Door het toevoegen van individuele kenmerken in model 3, neemt het verschil in buurtgerelateerde onveiligheidsgevoelens tussen personen met een Nederlandse achtergrond en de onderscheiden niet-westerse herkomstgroepen af. In het geval van de meeste vluchtelinggroepen verdwijnt het verschil zelfs helemaal. Rekening houdend met individuele kenmerken, blijken Marokkaanse, Antilliaanse en Somalische inwoners minder vaak buurtgerelateerde onveiligheidsgevoelens te ervaren dan personen met een Nederlandse achtergrond.

Ook buurtkenmerken verklaren deels waarom de meeste niet-westerse herkomstgroepen zich minder op hun gemak voelen in hun buurt dan personen met een Nederlandse achtergrond, zoals model 4 laat zien. Door hiervoor te controleren verdwijnt het verschil in veiligheidsbeleving tussen enerzijds personen met een Nederlandse achtergrond en anderzijds Iraanse, Iraakse en Afgaanse inwoners, en bij Turkse en Surinaamse inwoners wordt het verschil aanzienlijk kleiner.

¹⁾ Het toevoegen van 'jaar' als extra niveau (buurten, jaar, individuen) laat zien dat er nagenoeg geen variantie in ervaren buurtonveiligheid bestaat op dit niveau (resultaten niet gepresenteerd).

In het laatste model zijn zowel individuele als buurtkenmerken opgenomen. De bevindingen wijken nagenoeg niet af van model 3 en model 4. Het enige verschil is dat Surinaamse inwoners – na controle voor individuele en buurtkenmerken – in dezelfde mate buurtgerelateerde onveiligheidsgevoelens ervaren als personen met een Nederlandse achtergrond. Na het toevoegen van de verschillende individuele en buurtkenmerken neemt de variantie in onveiligheidsgevoelens op buurtniveau af met zo'n 89 procent, de variantie op het individuele niveau neemt af met 22 procent.

4.1 Multilevel logistische regressieanalyse van onveiligheidsgevoelens in buurt, 2012/2015

	Model 1		Model 2		Model 3		Model 4		Model 5	
	b	se	b	se	b	se	b	se	b	se
Intercept	16,4	0,1**	16,1	0,1**	7,5	0,3**	1,4	0,4**	-4,8	0,5**
Individueel niveau										
Herkomst										
Nederlandse achtergrond (ref.)										
Marokkaans			0,8	0,7	-2,4	0,7**	-0,5	0,7	-3,1	0,7**
Turks			6,9	0,6**	3,8	0,6**	3,4	0,6**	1,2	0,6*
Surinaams			5,7	0,5**	2,3	0,4**	3,8	0,5**	0,8	0,4
Antilliaans/ Arubaans			-1,0	0,8	-2,6	0,8**	-0,1	0,8	-2,0	0,8**
Iraans			3,3	1,5*	0,3	1,5	1,3	1,5	-1,2	1,4
Iraaks			4,2	1,4**	0,1	1,4	2,1	1,5	-1,1	1,4
Afghaans			3,3	1,6*	-0,8	1,7	0,1	1,7	-2,1	1,6
Somalisch			-5,4	2,9	-7,0	3,1*	-8,3	3,2**	-9,1	3,0**
Overig niet-westers			1,9	0,4**	-0,3	0,4	1,9	0,4**	-0,3	0,4
Overig westers			1,8	0,2**	1,2	0,2**	1,3	0,2**	0,8	0,2**
Geslacht					5,1	0,1**			5,1	0,1**
Leeftijd					-0,1	0,0**			-0,1	0,0**
Gestandaardiseerd huishoudensinkomen					-0,1	0,0**			0,0	0,0**
Onderwijsniveau					-0,2	0,1**			-0,2	0,1**
Slachtoffer geweest					10,1	0,1**			6,7	0,1**
Angst om slachtoffer te worden					28,7	0,1**			24,0	0,1**
Buurtniveau										
% niet-westerse inwoners							0,2	0,0**	0,1	0,0**
% lage inkomens							0,2	0,0**	0,2	0,0**
Stedelijkheid							0,3	0,1**	0,2	0,1**
% mensen met een ww-uitkering							0,0	0,1	0,1	0,1
Aantal high impact crimes							0,0	0,0**	0,0	0,0**
Ervaren sociale overlast							0,6	0,0**	0,5	0,0**
Aantal vormen fysieke verloedering							0,7	0,1**	0,3	0,0**
Variantie componenten										
Variantie buurten	67,4		64,0		35,4		13,2		7,7	
Variantie individuen	1 386,1		1 386,1		1 170,4		1 206,5		1 080,3	

** p < .01; * p < .05; ns = niet significant.

5. Conclusie

Inwoners met een westerse en niet-westerse achtergrond voelen zich doorgaans onveiliger dan inwoners met een Nederlandse achtergrond. Onveiligheidsgevoelens in algemene zin komen relatief vaak voor bij de vier grootste herkomstgroepen. De verklaring hiervoor is

dat deze groepen doorgaans in meer stedelijke gebieden wonen en jonger en lager opgeleid zijn dan personen met een Nederlandse achtergrond. Deze kenmerken bieden echter geen verklaring voor de bevinding dat het aandeel dat zich vaak onveilig voelt, hoger is onder personen van Marokkaanse, Turkse en Surinaamse komaf dan onder personen met een Nederlandse achtergrond. Vluchtelinggroepen geven doorgaans minder vaak dan de vier grootste herkomstgroepen aan dat zij zich in algemene zin onveilig voelen. Dat zij naar verhouding vaak contact onderhouden met autochtone Nederlanders (Dourleijn en Dagevos, 2011), minder sterk vertegenwoordigd zijn in de grote steden (Gijsberts en Dagevos, 2005) en een andere referentiesituatie hebben in hun land van herkomst kan hierbij een rol spelen. Westerse en niet-westerse herkomstgroepen ervaren ook vaker onveiligheidsgevoelens in hun eigen buurt. Vooral mensen van Turkse afkomst voelen zich hier wel eens onveilig. Wanneer rekening gehouden wordt met verschillen in individuele en buurtkenmerken, is het verschil in buurtgerelateerde onveiligheidsgevoelens tussen personen met een Nederlandse achtergrond en personen met een niet-westerse achtergrond kleiner. Bij de meeste vluchtelinggroepen valt het verschil volledig weg, en personen van Marokkaanse en Antilliaanse komaf blijken zich dan zelfs veiliger te voelen in hun buurt dan personen met een Nederlandse achtergrond. Dat Turkse inwoners zich onveiliger voelen in hun buurt dan personen met een Nederlandse achtergrond is echter niet te wijten aan verschillen in individuele en buurtkenmerken. Hier kunnen andere factoren aan ten grondslag liggen die niet in dit onderzoek gemeten zijn, zoals verschillen in persoonlijkheid of in cultuur.

Technische toelichting

Gegevensbron

Voor dit artikel is gebruik gemaakt van gegevens uit de Veiligheidsmonitor 2012–2015 (CBS, 2016a). Deze vier jaargangen van de Veiligheidsmonitor zijn gestapeld. De jaarlijkse bestanden zijn namelijk niet omvangrijk genoeg om uitspraken te doen over de veiligheidsbeleving van de verschillende herkomstgroepen, met name de vluchtelinggroepen. In totaal gaat het om bijna 421 duizend respondenten (in 2012: 77 989 respondenten; in 2013: 145 277 respondenten; in 2014: 86 382 respondenten; in 2015: 111 252 respondenten) die de vragenlijst via internet of op papier hebben ingevuld. De waarneming vindt jaarlijks plaats in de maanden augustus tot december. Het onderzoek wordt niet alleen uitgevoerd door CBS, maar deels ook door i&O Research. Dit externe onderzoeksbureau benadert, in opdracht van lokale en regionale overheden, telkens per regio en per jaar wisselende aantallen steekproefpersonen.

Marges

Bij elk gepresenteerd percentage worden ook de marges gegeven bij een betrouwbaarheidsniveau van 95 procent. Dit betekent dat bij herhaald uitvoeren van het onderzoek het werkelijke percentage in 95 van de 100 steekproeven zal liggen tussen de grenzen van de marges weergegeven bij het percentage. In de staafdiagrammen worden de marges weergegeven door middel van zogeheten foutbalken in de staven (zien er uit als: 'H').

Methode

Door middel van bivariate analyses is nagegaan of herkomst van belang is voor de ervaren veiligheid. Daarnaast is met logistische regressieanalyses bekeken of de verschillen tussen

herkomstgroepen het gevolg zijn van andere kenmerken die met herkomst samen kunnen hangen, te weten leeftijd, het hoogst behaalde onderwijsniveau en stedelijkheid van de woongemeente. Zo is de gemiddelde leeftijd in deze herkomstgroepen relatief laag (CBS, 2016b), en ervaren juist jongeren vaker buurtgerelateerde onveiligheidsgevoelens (CBS, 2016a). Als verschillen door deze achtergrondkenmerken verklaard worden, is hierover in de tekst gerapporteerd.

Multilevel analyse

Met behulp van multilevel modellen kan rekening gehouden worden met de gelaagde structuur in gegevens. Van de verschillende niveaus kunnen meetfouten afzonderlijk van elkaar worden gespecificeerd. Hierdoor kan met de mogelijkheid rekening worden gehouden dat individuen binnen een niveau meer op elkaar lijken dan individuen tussen niveaus. Voor dit artikel betekent dit dat de veiligheidsbeleving van individuen in een buurt meer op elkaar kan lijken dan de veiligheidsbeleving van individuen in verschillende buurten. Daarbij wordt rekening gehouden met het aantal respondenten in een buurt. Buurten met veel respondenten tellen zwaarder mee bij de schatting van de parameters dan buurten met weinig respondenten (Wittebrood, 2000).

Hoogst behaald onderwijsniveau

Deze variabele betreft het hoogst behaalde onderwijsniveau van de respondent en bestaat uit vijf categorieën:

1. Basisonderwijs: dit omvat groep 1 tot en met 8 van het basisonderwijs en het speciaal basisonderwijs.
2. Vmbo, mbo 1, onderbouw van het avo: dit omvat de eerste 3 leerjaren van havo/vwo, alle leerwegen van het vmbo en de assistentenopleiding (mbo-1).
3. Havo, vwo, mbo 2-4: dit omvat de bovenbouw van havo/vwo, de basisberoepsopleiding (mbo-2), de vakopleiding (mbo-3) en de middenkader- en specialistenopleidingen (mbo-4).
4. Hbo-, wo-bachelor: dit omvat de associate degree, de hbo- en wo-bachelors en 4-jarige hbo-opleidingen.
5. Hbo-, wo-master, doctor: dit omvat hbo-, wo-masters en wo-doctorsopleidingen.

Gestandaardiseerd besteedbaar inkomen

Het besteedbaar inkomen gecorrigeerd voor verschillen in grootte en samenstelling van het huishouden. Het besteedbaar inkomen is het bruto-inkomen verminderd met betaalde inkomensoverdrachten, premies inkomensverzekeringen, premies ziektekostenverzekeringen en belastingen op inkomen en vermogen.

Deze correctie van het besteedbaar inkomen vindt plaats met equivalentiefactoren. In de equivalentiefactor komen de schaalvoordelen tot uitdrukking die het gevolg zijn van het voeren van een gemeenschappelijke huishouding. Met de equivalentiefactoren worden alle inkomens herleid tot het inkomen van een eenpersoonshuishouden. Op deze wijze zijn de welvaartsniveaus van huishoudens onderling vergelijkbaar gemaakt. Het gestandaardiseerd inkomen is een maat voor de welvaart van (de leden van) een huishouden.

De percentielscore volgt uit een rangschikking van personen naar hoogte van het gestandaardiseerd inkomen, waarna 100 groepen van gelijke omvang gevormd worden.

Ervaren sociale overlast in de buurt

De ervaren sociale overlast in de buurt omvat de volgende zes vormen van overlast:

1. Dronken mensen op straat.
2. Drugsgebruik of drugshandel, bijvoorbeeld op straat of in coffeeshops.
3. Overlast door buurtbewoners.
4. Mensen die op straat worden lastiggevallen.
5. Rondhangende jongeren.
6. Hinder van horecagelegenheden.

Respondenten is telkens gevraagd om aan te geven of dit wel eens voorkomt, en zo ja, in welke mate zij overlast hiervan ondervinden (1. veel overlast, 2. een beetje overlast, of 3. geen overlast). Vervolgens zijn bij iedere overlastvorm degenen bij wie de overlast niet voorkomt, samengenomen met degenen die er geen overlast van ondervindt. Tevens zijn degenen die veel of een beetje overlast ondervinden, samengenomen. Vervolgens is het gemiddelde aantal vormen van ervaren sociale buurtoverlast vastgesteld per respondent. Hiervoor moesten zij op minstens vijf van de zes vormen een geldige waarde hebben.

Aantal vormen van fysieke verloedering

Fysieke verloedering bestaat uit vier overlastvormen, te weten:

1. Rommel op straat.
2. Straatmeubilair, zoals vuilnisbakken, bankjes of bushokjes, dat vernield is.
3. Bekladde muren of gebouwen.
4. Hondenpoep op de stoep, straat of in de perken.

Respondenten is gevraagd of deze overlastvormen voorkomen in hun buurt. De variabele aantal vormen van fysieke verloedering heeft daarom 0 als minimum waarde en 4 als maximum waarde.

Literatuur

Blom, M., J. Oudhof, R. V. Bijl en B. F. B. Bakker (2005). Verdacht van criminaliteit. Allochtonen en autochtonen nader bekeken. CBS (Heerlen en Den Haag) en WODC (Den Haag). <https://www.cbs.nl/NR/rdonlyres/FA26E32C-250B-4D1D-B3B9-35085B6C48BC/0/2005verdachtvancriminaliteit.pdf>

CBS (2015). Armoede en sociale uitsluiting 2015. CBS: Den Haag/ Heerlen/ Bonaire. <https://www.cbs.nl/nl-nl/publicatie/2015/51/armoede-en-sociale-uitsluiting-2015>

CBS (2016a). Veiligheidsmonitor 2015. CBS: Den Haag/ Heerlen/ Bonaire. <https://www.cbs.nl/nl-nl/publicatie/2016/09/veiligheidsmonitor-2015>

CBS (2016b). Jaarrapport integratie 2016 CBS: Den Haag/ Heerlen/ Bonaire. <https://www.cbs.nl/nl-nl/publicatie/2014/47/jaarrapport-integratie-2014>

Dourleijn, E. (2010). Survey Integratie Nieuwe Groepen 2009. Verantwoording van de opzet en uitvoering van een survey onder Afghaanse, Iraanse, Iraakse, Somalische, (kort verblijvende) Poolse en Chinese Nederlanders en een autochtone Nederlandse vergelijkingsgroepen. SCP: Den Haag. https://www.scp.nl/Onderzoek/Bronnen/Beknopte_onderzoeksbeschrijvingen/Survey_integratie_nieuwe_groepen_SING

Dourleijn, E., en J. Dagevos (2011). Vluchtelingengroepen in Nederland. Over de integratie van Afghaanse, Iraakse, Iraanse en Somalische migranten. SCP: Den Haag. https://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2011/Vluchtelingengroepen_in_Nederland

Gijsberts, M. en J. Dagevos (2005). Uit elkaars buurt. De invloed van etnische concentratie op integratie en beeldvorming. SCP: Den Haag. https://www.scp.nl/Publicaties/Alle_publicaties/Publicaties_2005/Uit_elkaars_buurt

Korf, D. en F. Bovenkerk (2007). Dubbel de klos: slachtofferschap van criminaliteit onder etnische minderheden. Boom Juridische Uitgevers: Den Haag.

Statline (2016a). Verdachten; geslacht, leeftijd, herkomst en generatie allochtonen. CBS: Den Haag en Heerlen. <http://statline.cbs.nl/Statweb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=81959NE D&HD=170207-1116>

Statline (2016b). Gedetineerden; geslacht, leeftijd en herkomstgroepering. CBS: Den Haag en Heerlen. <http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=82321NED&LA=NL>

Wittebrood, K. (2000). Buurten en geweldscriminaliteit. Mens en maatschappij, 75(2), blz. 92–109.

Tabellen

B1. Onveiligheidsbeleving op plekken in de woonplaats naar achtergrond, personen van 15 jaar en ouder, 2012/2015

	Rondom uitgaans- gelegenheden		Hangplekken jongeren		Centrum		Winkelgebied / winkelcentrum		Openbaar vervoer		Treinstation	
	%	marge	%	marge	%	marge	%	marge	%	marge	%	marge
Totaal	33,1	0,2	53,4	0,2	20,1	0,2	15,8	0,2	24,2	0,2	28,0	0,2
Nederlandse achtergrond	32,7	0,2	53,2	0,3	19,2	0,2	15,0	0,2	23,6	0,2	27,1	0,2
Westerse achtergrond	33,4	0,7	54,3	0,8	21,4	0,6	16,3	0,5	24,8	0,6	29,0	0,7
Niet-westerse achtergrond waarvan	35,4	0,9	54,0	0,9	25,9	0,8	21,6	0,7	27,4	0,8	32,2	0,9
Marokkaans	37,3	3,0	47,9	2,8	27,0	2,4	23,1	2,3	25,3	2,5	33,0	2,7
Turks	38,0	2,2	58,4	2,1	31,7	1,9	26,6	1,9	27,9	1,9	36,3	2,1
Surinaams	36,0	1,9	53,6	1,9	27,8	1,6	24,0	1,5	32,5	1,7	33,7	1,8
Antilliaans	32,2	3,2	48,5	3,3	21,5	2,6	15,8	2,3	23,4	2,6	29,3	3,0
Iraans	31,8	5,3	53,7	5,7	19,4	4,4	14,0	3,7	22,9	4,6	29,5	5,2
Iraaks	34,6	5,2	54,8	5,4	23,6	4,3	22,6	4,3	26,4	4,7	30,1	5,0
Afghaans	33,3	6,0	53,1	6,0	24,1	5,2	22,3	5,1	20,2	4,7	22,2	4,9
Somalisch	32,7	11,4	39,9	11,3	25,2	9,7	16,6	8,7	12,9	6,8	18,8	8,8
Overig niet-westers	34,3	1,6	55,9	1,6	22,8	1,3	18,5	1,2	26,9	1,4	30,7	1,5

B2. Ervaren respectloze behandeling door onbekenden en bekenden naar achtergrond, personen van 15 jaar en ouder, 2012/2015

	Onbekenden op straat		Onbekenden in het openbaar vervoer		Personeel van winkels of bedrijven		Personeel van overheidsinstanties		Bekenden, zoals partner, familie of vrienden	
	%	marge	%	marge	%	marge	%	marge	%	marge
Totaal	25,2	0,2	20,3	0,2	18,5	0,2	15,4	0,2	8,1	0,1
Nederlandse achtergrond	24,5	0,2	19,6	0,2	17,7	0,2	14,7	0,2	7,5	0,1
Westerse achtergrond	25,8	0,6	21,2	0,6	19,2	0,6	15,5	0,5	8,6	0,4
Niet-westerse achtergrond waarvan	29,9	0,8	24,0	0,8	23,7	0,8	20,5	0,7	12,4	0,6
Marokkaans	31,3	2,5	24,3	2,4	26,1	2,4	23,3	2,3	11,0	1,7
Turks	30,7	2,0	27,2	2,0	24,5	1,9	22,9	1,9	13,3	1,5
Surinaams	28,3	1,7	23,0	1,6	25,1	1,6	23,6	1,6	14,2	1,3
Antilliaans	24,9	2,7	20,8	2,6	21,3	2,5	17,7	2,4	13,2	2,2
Iraans	27,9	5,1	24,3	4,9	29,2	5,1	21,5	4,7	10,8	3,5
Iraaks	25,5	4,6	20,9	4,4	20,5	4,2	18,4	4,3	13,1	4,1
Afghaans	28,0	5,3	17,7	4,5	23,2	5,0	16,3	4,4	11,6	3,7
Somalisch	26,7	9,4	19,6	8,0	14,8	6,8	12,7	6,4	8,0	5,0
Overig niet-westers	32,0	1,5	24,4	1,4	22,1	1,3	17,2	1,2	11,3	1,0

B3. Onveiligheidsbeleving 's avonds en vermijdingsgedrag in buurt naar achtergrond, personen van 15 jaar en ouder, 2012/2015

	Wel eens onveilig 's avonds in de buurt op straat		Wel eens onveilig 's avonds alleen thuis		's Avonds wel eens niet open doen uit veiligheid		Wel eens omrijden of omlopen om onveilige plekken te vermijden		Wel eens bang om zelf slachtoffer te worden van criminaliteit	
	%	marge	%	marge	%	marge	%	marge	%	marge
Totaal	3,6	0,1	2,5	0,1	8,7	0,1	2,5	0,1	3,4	0,1
Nederlandse achtergrond	2,9	0,1	2,0	0,1	7,8	0,1	2,0	0,1	2,7	0,1
Westerse achtergrond	4,3	0,3	2,8	0,2	10,1	0,4	2,9	0,2	3,9	0,3
Niet-westerse achtergrond waarvan	7,7	0,4	6,1	0,4	14,0	0,6	6,0	0,4	8,1	0,4
Marokkaans	8,9	1,4	6,9	1,2	17,0	1,9	7,1	1,4	9,3	1,4
Turks	10,1	1,2	9,0	1,1	13,7	1,4	8,0	1,1	10,7	1,2
Surinaams	8,5	0,9	6,9	0,8	18,3	1,2	6,4	0,7	9,6	1,0
Antilliaans	5,0	1,2	3,7	1,0	11,6	1,8	5,2	1,2	5,4	1,2
Iraans	7,6	2,7	4,2	1,8	12,0	3,5	6,5	2,5	7,3	2,4
Iraaks	7,5	2,6	7,4	2,4	11,0	2,9	5,3	2,1	9,0	2,7
Afghaans	6,0	2,7	4,9	2,4	9,1	3,2	3,6	2,0	7,4	3,1
Somalisch	7,6	5,5	4,9	3,7	14,4	6,6	5,4	4,9	6,4	3,8
Overig niet-westers	6,0	0,7	4,3	0,6	11,4	0,9	4,5	0,6	5,7	0,6

Verklaring van tekens

Niets (blanco)	Een cijfer kan op logische gronden niet voorkomen
.	Het cijfer is onbekend, onvoldoende betrouwbaar of geheim
*	Voorlopige cijfers
**	Nader voorlopige cijfers
2016–2017	2016 tot en met 2017
2016/2017	Het gemiddelde over de jaren 2016 tot en met 2017
2016/'17	Oogstjaar, boekjaar, schooljaar enz., beginnend in 2016 en eindigend in 2017
2014/'15–2016/'17	Oogstjaar, boekjaar, enz., 2014/'15 tot en met 2016/'17

In geval van afronding kan het voorkomen dat het weergegeven totaal niet overeenstemt met de som van de getallen.

Colofon

Uitgever

Centraal Bureau voor de Statistiek
Henri Faasdreef 312, 2492 JP Den Haag
www.cbs.nl

Prepress

CCN Creatie, Den Haag

Ontwerp

Edenspiekermann

Inlichtingen

Tel. 088 570 7070
Via contactformulier: www.cbs.nl/infoservice

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen/Bonaire, 2017.
Verveelvoudigen is toegestaan, mits het CBS als bron wordt vermeld.